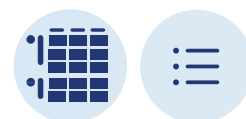

Toolkit Antibiotica-allergie

Verpleeghuis

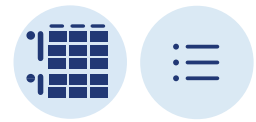

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Achtergrond	3
Doel	3
Ontwikkeling toolkit	4
Werkwijze toolkit verpleeghuis	4
Overzicht tools	5
Menukaart strategieën	6
 Kwaliteit van nieuwe registraties verbeteren	 7
Educatie zorgverlener	7
Werkwijze nieuwe registraties	7
 Kwaliteit van bestaande registraties verbeteren	 8
Educatie patiënten	8
Werkwijze evaluatie bestaande registraties	8
 Communicatie over registraties	 9
Naar collega zorgverleners	9
Naar patiënten	9

De ontwikkeling van de toolkit is gesubsidieerd vanuit AMR Zorgnetwerk Holland West en het programma Implementation Science Practitioner van ZonMw

Inleiding

Achtergrond

Wereldwijd heeft 10–25% van de patiënten een allergieregistratie voor één of meerdere antibiotica. Meer dan 90% van deze registraties is echter onjuist. Onterechte allergieregistraties hebben negatieve gevolgen, zowel voor individuele patiënten als voor de maatschappij. Deze registraties leiden namelijk tot onnodig gebruik van alternatieve antibiotica. Het gebruik van alternatieve antibiotica kan leiden tot diverse problemen. Deze antibiotica zijn vaak minder effectief in de behandeling van infecties en/of hebben een minder gunstig bijwerkingenprofiel. Daarnaast vergroot het bredere werkingsspectrum van alternatieve antibiotica het risico op *Clostridioides difficile*-infecties en de selectie van resistente pathogenen. Bovendien zijn antibiotica-allergieregistraties geassocieerd met meer frequente ziekenhuisbezoeken, langere ziekenhuisopnames, een hoger risico op postoperatieve wondinfecties en hogere zorgkosten.

Het ontstaan van onjuiste allergieregistraties heeft diverse oorzaken. Vaak worden bijwerkingen of symptomen van de infectie onterecht geïnterpreteerd als allergische reacties. Beperkte kennis bij zowel patiënten als zorgverleners speelt hierbij een rol. Daarnaast dragen ict-beperkingen en suboptimale communicatie tussen zorginstellingen bij aan het ontstaan en in stand houden van onjuiste registraties. Ook kan een allergie na verloop van tijd verdwijnen. Hierdoor kan het oorspronkelijke antibioticum bij veel patiënten veilig opnieuw worden voorgeschreven, zelfs bij patiënten die in het verleden een echte allergische reactie hebben gehad.

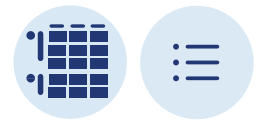
De Stichting Werkgroep Antibiotica Beleid (SWAB) heeft recent een richtlijn gepubliceerd met daarin aanbevelingen voor de aanpak bij een vermoeden van een antibiotica-allergie. De beslissing over re-expositie aan het antibioticum wordt volgens deze richtlijn bepaald door drie factoren:

1. Het type allergie (*immediate type* versus *delayed type*)
2. De ernst van de reactie
3. De tijd die is verstreken sinds de laatste allergische reactie

Om in de praktijk weloverwogen beslissingen te kunnen nemen over het toekomstig gebruik van het antibioticum, is het noodzakelijk dat alle drie de factoren worden beschreven in de allergieregistratie. Momenteel ontbreekt deze cruciale informatie vaak, wat leidt tot suboptimale antibiotische therapie. De laatste jaren is er meer aandacht gekomen voor onterechte antibiotica-allergieregistraties en zijn diverse ontlabelstrategieën, onder andere in Nederland, zeer effectief gebleken.

Doel

Deze toolkit is ontwikkeld om de kwaliteit van allergieregistraties in verpleeghuizen te verbeteren, met als doel een optimale antibiotische behandeling van patiënten te waarborgen. De toolkit is bedoeld voor specialisten ouderengeneeskunde en verpleegkundig specialisten. Het bevat concrete hulpmiddelen en methoden voor implementatie in de praktijk.

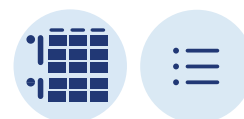

Ontwikkeling toolkit

Voorafgaand aan de ontwikkeling van deze toolkit is onderzoek gedaan naar de verschillende factoren die leiden tot onjuiste allergieregistraties. Onderzoekers hebben door middel van interviews met zorgverleners in kaart gebracht wat de oorzaken zijn en waar mogelijke oplossingen liggen. Op basis van deze bevindingen zijn materialen en methoden ontwikkeld die zijn gebundeld in deze toolkit. Naast een toolkit voor verpleeghuizen, zijn er ook toolkits voor ziekenhuizen, huisartsenpraktijken en apotheken beschikbaar. Zo wordt het probleem vanuit een regionaal perspectief aangepakt.

Werkwijze toolkit verpleeghuis

Deze toolkit beschrijft verschillende interventies die vakgroepen kunnen plegen om antibiotica-allergieregistraties te verbeteren. De [menukaart](#) geeft een overzicht van de interventies, gecategoriseerd op intensiteit. Deze interventies worden aansluitend in meer detail beschreven. We onderscheiden interventies gericht op het verbeteren van de kwaliteit van nieuwe registraties, interventies gericht op het verbeteren van bestaande registraties en interventies gericht op de communicatie over registraties. De interventies moeten niet worden gezien als een chronologisch stappenplan, maar als stappen die los van elkaar kunnen worden genomen. Interventies kunnen tegelijkertijd of getrapt worden uitgevoerd. De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de tools die hierbij kunnen worden benut. De vakgroep kan zelf bepalen welke interventies haalbaar en wenselijk zijn. Bij de toolkit is een [presentatie](#) ontwikkeld, die gebruikt kan worden bij een startbijeenkomst van de vakgroep. Tijdens deze bijeenkomst wordt vervolgens bepaald welke vervolgstappen de vakgroep wil zetten. Voor een succesvolle implementatie van de toolkit is het belangrijk dat één persoon wordt aangewezen als eindverantwoordelijke. Deze persoon bewaakt de naleving van de gemaakte afspraken en zorgt voor regelmatige evaluaties.

Tool	Beschrijving
Presentatie startbijeenkomst	Deze presentatie kan gebruikt worden bij een startbijeenkomst van de vakgroep. Het doel is om tijdens deze bijeenkomst samen te bepalen welke vervolgstappen de vakgroep wil zetten bij de implementatie van de toolkit.
E-learning antibiotica allergie	Deze e-learning behandelt de basale kennis en achtergrond van antibiotica-allergieën, bespreekt de barrières bij het correct registreren van antibiotica-allergieën en geeft handvatten om antibiotica-allergieën te onderscheiden van bijwerkingen en intoleranties. Deze e-learning is geschikt voor artsen, co-assistenten en verpleegkundig specialisten die werkzaam zijn in de ouderenzorg. De e-learning is kosteloos, geaccrediteerd en gebaseerd op de SWAB-richtlijn 'Aanpak bij vermoeden van antibiotica-allergie'.
Brief na afname allergie-anamnese	Deze toolkit bevat een briefsjabloon die kan worden gebruikt om andere zorgverleners te informeren over bevindingen die voortkomen uit de evaluatie van bestaande antibiotica-allergieregistraties.
FTO antibiotica-allergie langdurige zorg	Deze FTO-documenten zijn ontwikkeld voor gebruik in verpleeghuizen en om de kennis over antibiotica-allergie te vergroten. De documentatie bestaat uit uitgebreide achtergrondinformatie, een powerpoint en instructies voor de uitvoer van het FTO.
Patiënten-informatiefolder	Deze folder geeft informatie aan patiënten over antibiotica-allergie en het belang van een goede allergieregistratie. Ook bevat de folder uitleg over de mogelijke oorzaken en consequenties van een onterecht antibiotica-allergielabel. Daarnaast bevat de folder de vragen van de allergie-anamnese, waardoor de folder ook kan worden ingezet ter ondersteuning bij het evalueren van bestaande registraties.
Patiënten-informatieposter	Deze poster geeft beknopte informatie aan patiënten over antibiotica-allergie en het belang van een goede allergieregistratie. Op de poster worden patiënten geadviseerd om hun allergie met de arts te bespreken.
Zakkaartje antibiotica-allergie	Het zakkaartje bevat een samenvatting van de richtlijn antibiotica-allergie en is ontwikkeld ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk. In het zakkaartje staat de allergie-anamnese, het stroomschema van de richtlijn en een overzicht van situaties waarin een allergielabel direct kan worden verwijderd.
Patiënten-informatiefilm	Dit korte animatiefilmpje geeft informatie aan patiënten over antibiotica-allergie en het belang van een goede allergieregistratie. Ook bevat het filmpje uitleg over de mogelijke oorzaken en consequenties van een onterecht antibiotica-allergielabel.

Menukaart strategieën

 Kwaliteit van nieuwe registraties verbeteren				
		Laag intensief	Middel intensief	Hoog intensief
	 Educatie zorgverlener	Zakkaartjes uitdelen aan medisch behandelaren (artsen, verpleegkundig specialisten en co-assistenten)	Zakkaartjes opnemen in het inwerkprogramma/-document voor nieuwe medisch behandelaren	
	 Werkwijze nieuwe registraties	E-learning opnemen in het inwerkprogramma/-document voor nieuwe medisch behandelaren	Vakgroep e-learning laten volgen	
			FTO antibiotica-allergie uitvoeren in de vakgroep	
			Werkafspraken rondom het registreren van nieuwe registraties bespreken, vastleggen en periodiek evalueren	
 Kwaliteit van bestaande registraties verbeteren		Laag intensief	Middel intensief	Hoog intensief
		 Educatie patiënt	Informatiefolder integreren in informatiepakket voor nieuwe patiënten	
	 Werkwijze evaluatie bestaande registraties	Informatieposters voor patiënten ophangen		
				Werkafspraken rondom het evalueren van bestaande registraties bespreken, vastleggen en periodiek evalueren
 Communicatie over registraties		Laag intensief	Middel intensief	Hoog intensief
		 Naar collega zorgverleners	Standaard veld opnemen in verwijs- en ontslagbrieven	Na afname allergie-anamnese andere zorgverleners informeren middels briefjabloon
	 Naar patiënten			Na correctie allergielabel informatiefolder verstrekken aan patiënt

Kwaliteit van nieuwe registraties verbeteren

Educatie zorgverlener

Educatie van voorschrijvers is een belangrijke stap. Het creëert bewustwording van het probleem en zorgt ervoor dat voorschrijvers over de vereiste kennis beschikken om de tools in de praktijk te kunnen gebruiken. De [zakkaartjes](#), [e-learning](#) en het [FTO antibiotica-allergie](#) zijn tools die hiervoor kunnen worden ingezet.

Werkwijze nieuwe registraties

Om ervoor te zorgen dat nieuwe antibiotica-allergieën op de juiste manier worden geregistreerd, is het aan te raden hier heldere werkafspraken over te maken. Bespreek de werkafspraken rondom het registreren van een nieuwe antibiotica-allergie in de vakgroep. Het is aan te raden deze bespreking indien mogelijk te koppelen aan de uitvoer van het [FTO antibiotica-allergie](#). Als dit niet mogelijk is, kan een ander vakgroepoverleg worden benut. Spreek af:

- welke informatie dient te worden geregistreerd in het epd/evs bij een nieuwe allergie. Denk hierbij aan de volgende punten:
 - o welk middel en reden van voorschrijven;
 - o symptomen (tijd tot ontstaan, duur, wel/niet geobjectiveerd door arts);
 - o wel/geen adrenalinetoediening, ziekenhuisopname;
 - o ingezette behandeling, overige bijzonderheden;
 - o conclusie en advies.
- waar in het epd/evs de informatie geregistreerd dient te worden;
- hoe de patiënt wordt voorgelicht, bijvoorbeeld door het actief aanbieden van de [patiënteninformatiefolder](#).

Leg de gemaakte werkafspraken vast en evalueer de werkafspraken periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks. Overweeg de evaluatie te koppelen aan het FTO.

Kwaliteit van bestaande registraties verbeteren

Educatie patiënten

Het informeren van patiënten is een belangrijke interventie, die ook als op zichzelf staande interventie winst kan opleveren. Naast het mondeling informeren van patiënten, kan gebruik worden gemaakt van de [patiënteninformatiefolder](#) en [patiënteninformatieposter](#). Het [animatiefilmpje](#) geeft uitleg over antibiotica-allergie en het belang van een goede registratie.

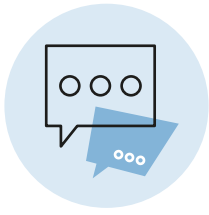

Werkwijze evaluatie bestaande registraties

Bij het evalueren van een bestaande antibiotica-allergieregistratie, gaat de voorschrijver met behulp van de allergie-anamnese en het stroomschema na of deze registratie terecht is. De evaluatie kan op verschillende manieren worden ingezet. Er kan gekozen worden voor een ad-hoc benadering, waarbij de allergie-anamnese wordt afgenomen op het moment dat een voorschrijver een antibioticum wil voorschrijven aan een patiënt met een allergieregistratie. Er kan ook gekozen worden voor een structurele benadering, waarbij alle patiënten met een allergieregistratie worden geëvalueerd. Bespreek in de vakgroep welke werkafspraken rondom het evalueren van bestaande allergieregistraties je wilt maken. Het is aan te raden deze bespreking indien mogelijk te koppelen aan de uitvoer van het [FTO antibiotica-allergie](#). Als dit niet mogelijk is, kan een ander vakgroepoverleg worden benut. Er kan bijvoorbeeld worden gekozen voor een van de volgende werkafspraken:

- Bij een patiënt met een allergieregistratie wordt deze binnen zes weken na opname geëvalueerd door de eigen medisch behandelaar.
- Bestaande allergieregistraties worden geëvalueerd bij de periodieke medicatieherziening. Dit kan door de eigen medisch behandelaar of de apotheker worden gedaan.
- Bestaande allergieregistraties worden geëvalueerd bij het (eerste) MDO door de eigen medisch behandelaar.
- Periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks) worden alle bestaande allergieregistraties geëvalueerd. Spreek af hoe deze evaluatie plaatsvindt en bij wie deze taak wordt belegd.

Bespreek met je vakgroep welke afspraken je wilt maken over de evaluatie van bestaande registraties en leg deze werkafspraken vast. Evalueer de werkafspraken periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks. Overweeg de evaluatie te koppelen aan het FTO.

Communicatie over registraties

Naar collega zorgverleners

Het Landelijk Schakelpunt (LSP) is een zorginfrastructuur, een netwerk waar zorgaanbieders op kunnen aansluiten. Via dit netwerk kunnen zij medische gegevens over hun patiënten met elkaar uitwisselen. Ook een antibiotica-allergieregistratie wordt via het LSP uitgewisseld tussen verschillende zorgverleners. De ontvanger zal de antibiotica-allergieregistratie automatisch overnemen in zijn eigen informatiesysteem. Deze registratie leidt tot verdere uitbreiding van een (onterechte) antibiotica-allergieregistratie. Als er eenmaal een registratie via het LSP is gecommuniceerd, zal deze registratie blijven staan, ondanks verwijdering in het eigen systeem. De registratie wordt niet meer via het LSP gecommuniceerd als de originele registratie is verwijderd.

Het blijven terugkomen van registraties is een bekend probleem bij de verantwoordelijke voor het LSP. Er wordt gewerkt aan een oplossing. Totdat er een oplossing is, is het noodzakelijk om duidelijk in het systeem te vermelden dat de registratie onterecht is. De wijze waarop verschilt per domein en informatiesysteem.

Zorg dat andere zorgverleners die betrokken zijn bij de patiënt goed op de hoogte zijn van de allergiestatus van de patiënt. Neem aanvullende informatie over de allergie standaard op in verwijs- en ontslagbrieven. Stuur daarnaast een brief naar alle betrokken zorgverleners na een evaluatie van een bestaande registratie. Je kan hiervoor gebruikmaken van het [briefsjabloon na afname allergie-anamnese](#).

Naar patiënten

De [patiënteninformatiefolders](#) kunnen ook worden benut na afname van een allergie-anamnese, bijvoorbeeld wanneer de allergieregistratie wijzigt of onjuist blijkt.

